

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА І СУСПІЛЬНИХ НАУК

«ПОГОДЖЕНО»
Декан факультету ТВППТСБ
Михайло ГИЛЬ
« 03 » 03 2025 р.

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
Дмитро БАБЕНКО
« 03 » 03 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ФІЛОСОФІЯ**

освітньо-професійна програма «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» для
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 3-го року
денної форми навчання
на 2025-2026 навчальний рік

Освітній ступінь – **Магістр**
Галузь знань – **21 «Ветеринарія»**
Спеціальність – **212 «Ветеринарна медицина»**
Мова викладання – **українська**

Миколаїв
2025

Робоча Програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 28.02.2023 р. (протокол №7), чинної згідно наказу по університету №38-О від 03.03.2023р.

Розробник програми: Суріна Г. Ю., кандидат філософських наук, ст. викладач кафедри українознавства і суспільних наук, Миколаївський національний аграрний університет

Програма розглянута на засіданні кафедри українознавства і суспільних наук, протокол № 1 від 02.07.2025 року.

Завідувач кафедри
д-р економічних наук, професор

Олена ДОВГАЛЬ

Схвалено науково-методичною комісією обліково-фінансового факультету МНАУ, протокол № 11 від 03.07.2025 року.

Голова науково-методичної комісії
канд. екон. наук, доцент

Юлія ЧЕБАН

Гарант освітньої програми

Артем ІОВЕНКО

1.АНОТАЦІЯ

Філософія є особливий тип світоглядного знання, предметом якого є сукупність відносин в системі „людина-світ”. Філософія є теоретичним підґрунтям людського ставлення до світу, що традиційно зосереджується на осмисленні проблем, які постають перед кожною людиною і кожним новим поколінням у зв’язку з необхідністю визначитися у природному, соціальному та духовному середовищі, сформулювати власну життєву позицію і програму вдосконалення світу і себе в ньому.

З огляду на це курс філософії покликаний ознайомити здобувачів вищої освіти з закономірностями світового історико-філософського процесу, його періодизацією, особливістю проблематики, філософськими системами та творчою спадщиною видатних мислителів того чи іншого історичного часу. Для реалізації свого виключно важливого соціального призначення курс філософії пов’язує вивчення передбачених програмою тем і проблем крізь призму граничних засад буття, для чого пропонується ознайомлення з базовими філософськими категоріями, в тому числі, буття, матерії, свідомості, розвитку, людини та інших, до розробки та інтерпретації яких мали стосунок представники різних філософських течій.

Однією із пріоритетних переваг курсу філософії є увага до фундаментальних принципів сучасної теорії пізнання, проблеми істини, логіки та методології наукового пізнання, а також до проблем суспільства, культури, стратегії майбутнього розвитку людства, до розвитку гуманістичного стилю здійснення різноманітних життєвих практик.

SUMMARY

Philosophy is a special type of philosophical knowledge whose subject is a set of relations in the system "man-world." Philosophy is the theoretical basis of human attitudes towards the world that traditionally focuses on understanding the problems faced by each person and each new generation because of the need to decide in the natural, social and spiritual environment to form their own stance and a program to improve the world and themselves in it.

Given this philosophy course designed to acquaint applicants with higher education laws of world historical and philosophical process, its periodization, feature perspective, philosophical systems and creative heritage of outstanding thinkers of a historical time. To realize its extremely important social purpose binds study course Philosophy of the program topics and issues through the prism of limiting principles of being, which is proposed to review the basic philosophical categories, including existence of matter, consciousness, development, rights and others, development and interpretation of which were involved representatives of different philosophical trends.

One advantage of the priority course philosophy is attention to the fundamental principles of modern epistemology, the problem of truth, logic and methodology of scientific knowledge and to the problems of society, culture, strategy, future development of mankind, to the implementation of the humanistic style of different life practices

2. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

Галузь знань – 21 «Ветеринарія»

Спеціальність 212 – «Ветеринарна медицина»

Освітній ступінь – магістр

Обов'язкова (вибіркова) компонента – **Обов'язкова**

Семестр – 6

Кількість кредитів ECTS – **3,0**

Кількість модулів – 3

Кількість змістових модулів – 3

Загальна кількість годин – **90**

Види освітньої діяльності та види навчальних занять, обсяг годин та кредитів:

Лекції – **30** год. / 1 кредит ECTS

Практичні заняття – **30** год. / 1 кредит ECTS

Самостійна робота – **30** год. / 1 кредитів ECTS

Форми підсумкового контрольного заходу – **екзамен.**

У процесі вивчення дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології, а саме цілеспрямований системний набір прийомів, засобів організації навчальної діяльності, що охоплює весь процес навчання від визначення мети до одержання результатів: комп'ютерні презентації, тестові програми, система дистанційної освіти Moodle, технології JeetSi, вбудовані в курс на платформі Moodle, ZOOM та інші.

Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій та результатів опитування здобувачів вищої освіти, роботодавців та випускників ОПП 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза».

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, участь у вебінарах та семінарах з світоглядних, філософсько-методологічних проблем, участь у відкритих лекціях та дискусіях за «круглим столом», які проводять поза межами навчального закладу. Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажанням здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Передбачені інформальні заходи освіти. Передбачається, що здобувач у ході життєвого досвіду має застосовувати здобуті знання та результати, наприклад, вивчаючи наступну тему чи готуючись до всіх видів робіт. І навпаки – здобувачі використовують життєві приклади для трансформації їх в освітній процес, зокрема щодо власної життєвої, загалом громадянської позиції.

Можливості набуття програмних результатів в умовах інклюзивної освіти. В університеті вхід облаштовано пандусом. Є кнопка виклику чергового. Є відповідальні особи, які організовують освітній процес (декан, заступники декана, куратор).

Можливість дистанційного (або очно-дистанційного) навчання через:

- систему Moodle (<https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=2656>) лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);
- платформу онлайн-занять Zoom – для проведення індивідуальних практичних занять, консультацій тощо;
- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів (<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/5041>);
- аудіо- та відеоповідомлення з лекційним матеріалом, поясненням особливостей завдань та напрямками їх виконання тощо;
- спілкування через електронну пошту (surina@mnau.edu.ua) та телефонний зв'язок;
- залучення до освітньо-наукових заходів в онлайн-режимі;
- індивідуальний підхід до викладення матеріалу навчальної дисципліни;
- можливість залучення до освітнього процесу куратора академічної групи та людини, яка знаходиться поряд з здобувачем вищої освіти з особливими освітніми потребами (батьки, сестра, брат та інших).

Мовна підготовка. Дисципліна викладається українською мовою. Водночас з кожної теми виділено ключові слова, які здобувачі вивчають англійською мовою. Здобувачі мають можливість брати участь у вебінарах та наукових заходах англійською мовою.

Форми навчання. Денна (дистанційна, змішана – за наказом по університету, наприклад у зв'язку із дотриманням карантинних заходів). Освітній процес реалізується у таких формах: навчальні заняття (лекційні заняття, практичні заняття, консультації), індивідуальні завдання, самостійна робота, контрольні заходи.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи контролю та самоконтролю (словниковий диктант та інші), дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності Миколаївського національного аграрного університету та інших документів.

Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів

Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення

дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст.

Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати.

Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення.

Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення.

Всі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення.

Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів).

У разі використання автором (авторами) власних розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти

Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане:

1) для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами;

2) якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання

Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості. Оцінювання є об'єктивним, якщо

воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. МЕТА, ЗАВДАННЯ, ОБ'ЄКТ, ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни: формування філософської культури мислення та пізнання навколишнього світу, вміння логічно викладати власну думку, полемізувати, критично аналізувати явища духовно-суспільного життя.

Завдання дисципліни:

- ознайомити здобувачів вищої освіти із напрацюваннями світової філософської думки;
- дати виклад основних філософських концепцій, проблем в їх поліфонічному та плюралістичному звучанні;
- розвивати у здобувачів вищої освіти навички самостійного аналітичного підходу до суспільних явищ, духовних феноменів, прагнення до інтелектуально-духовного самовдосконалення і самореалізації;
- озброювати здобувачів вищої освіти основними вимогами, принципами та уявленнями сучасного наукового дискурсу, методології наукового пізнання.

Об'єктом дисципліни є світ людини як форма самоусвідомлення та духовно-практичного освоєння нею природного, суспільного, духовного світу.

Предметом дисципліни є найзагальніші універсальні відносини в системі «людина-світ», всезагальні закономірності розвитку природи, суспільства, мислення

До системи компетентностей належать:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної гігієни, санітарії і експертизи, що передбачає проведення досліджень, впровадження інновацій та характеризуються невизначеністю умов і вимог.

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, пошуку, оброблення інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність спілкуватися з фахівцями своєї галузі (з експертами з інших галузей).

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовою вивчення філософії виступає загальноосвітня, загальнокультурна підготовка, отримана здобувачами у закладах середньої освіти, які мали на меті закласти фундамент світоглядно-методологічної підготовленості майбутніх фахівців до виконання різноманітних функцій в умовах науково-дослідної діяльності.

Вивченню дисципліни «Філософія» передуює та сприяє вивчення дисциплін, які входять до циклу загальної підготовки, що викладаються одночасно з філософією: історія України та української культури або заплановані на наступні навчальні семестри: соціологія, культурно-

просвітницький розвиток особистості (психологія, релігієзнавство), політологія відповідно до Освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза».

5. МІСЦЕ ДИСЦИПЛІНИ У СТРУКТУРІ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

6. СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль			Теми	Обсяг годин			
№	назва	№	назва	ЛЗ	ПЗ	СР	Разом
1	Філософія як специфічний тип знання	1	Сутність філософії та її роль у суспільстві.	2	2	3	7
		2	Проблема людини у філософії.	2	2	3	7
		3	Світогляд як найвища форма самоусвідомлення людини	2	2	3	7
			Разом за змістовим модулем 1	6	6	9	21
2	Історія філософської думки	4	Розвиток філософії від античності до Середньовіччя	2	2	3	7
		5	Філософія Нового часу – німецька класична філософія	2	2	3	7
		6	Сучасна світова та українська філософська думка	2	2	3	7
			Разом за змістовим модулем 2	6	6	9	21
3	Систематична філософія	7	Філософське розуміння світу.	2	2	2	6
		8	Буття, матерія як основні онтологічні категорії	2	2	2	6
		9	Свідомість	2	2	2	6
		10	Пізнання як предмет філософського аналізу.	2	3	1	6
		11	Наукове пізнання.	2	2	1	5
		12	Філософський аналіз науки і техніки	2	2	1	5
		13	Суспільство як предмет філософського аналізу.	2	2	1	5
		14	Культура і цивілізація.	2	2	1	5
		15	Суспільство. Природа. Майбутнє.	2	2	1	5
				18	18	12	48
Всього годин по навчальній дисципліні				30	30	30	90

7. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

7.1 Загальний розподіл годин і кредитів

Назва змістового модулю	Кількість годин і кредитів		
	Години	Кредити	%
Змістовий модуль 1 Філософія як специфічний тип знання	21	0,7	23,3
Змістовий модуль 2 Історія філософської думки	21	0,7	23,3
Змістовий модуль 3 Систематична філософія	48	1,6	53,4
Всього	90	3,0	100

7.2 Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Назва змістового модулю	Кількість годин	Термін виконання, тиждень
Змістовий модуль 1 Філософія як специфічний тип знання	21	1 - 3
Змістовий модуль 2 Історія філософської думки	21	4 - 7
Змістовий модуль 3 Систематична філософія	48	8 - 15
ВСЬОГО	90	X

7.3 Вид, перелік та короткий зміст лекцій

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ТИП ЗНАННЯ

ЛЕКЦІЯ 1. Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві

Соціальні умови та духовні джерела формування філософії. Предмет філософії. Структура, особливості та функції філософії. Матеріалізм та ідеалізм. – основні напрями філософії. Філософія і наука. Філософія і релігія. Філософія і мистецтво. Роль філософії у духовному розвитку індивіда, людства, у гуманізації суспільного життя.

Ключові слова: філософія, функція, світогляд, матеріалізм, ідеалізм, духовне джерело, онтологія, гносеологія, аксіологія, праксеологія, логіка, етика, естетика.

Keywords: philosophy, function, worldview, materialism, idealism, spiritual source, ontology, gnoseology, axiology, praxeology, logic, ethics, aesthetics.

ЛЕКЦІЯ 2. Тема 2. Проблема людини у філософії

Релігійна та наукова моделі походження людини. Атрибутивні ознаки людини. Феномен тілесності і духовності. Людина і особистість. Структура особистості. СENS життя і духовний світ людини.

Ключові слова: особистість, ідентичність, особистість, фізичність, духовність, свобода, сENS життя, смерть, доля, людське походження, Бог, буття.

Keywords: person, individual, identity, personality, physicality, spirituality, freedom, meaning of life, death, fate, human origins, God, being.

ЛЕКЦІЯ 3. Тема 3. Світогляд як найвища форма самоусвідомлення людини

Поняття світогляду, структура та способи його існування. Життєво-практичний та теоретичний рівні світогляду. Історичні типи світогляду. Роль світогляду у формуванні життєвої позиції людини, у самопізнанні її, у самореалізації.

Ключові слова: світогляд, релігія, міфологія, мистецтво, теоретичний світогляд, дораціональний світогляд, раціональний світогляд, філософське мислення.

Keywords: religion, mythology, art, theoretical worldview, pre-rational worldview, rational worldview, philosophical thinking.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ

ЛЕКЦІЯ 4. Тема 4. Розвиток філософії від античності до Середньовіччя

Виникнення та особливості античної філософії, етапи її розвитку. Вчення про буття. Антропологічні та етичні аспекти давньогрецької філософії. Елліністичні школи.

Особливості формування, теоцентризм середньовічної філософії. Апологетика. Патристика. Схоластика. Проблема загальних понять у номіналізмі та реалізмі.

Теорія подвійної істини.

Антропоцентризм філософії Відродження. Новий погляд на світоустрій, суспільний ідеал та покликання філософії у вченнях доби Ренесансу.

Ключові слова: Індія, Китай, конфуціанство, даосизм, філософські школи, парадигма, брахман, атман, карма, веданта, чарвака-локаята, езотеріка, магія, психологія, людство, наївна діалектика, античність, Фалес, Мілет, Платон, ідеї, Арістотель, Демокріт, атомна теорія, еллінізм, Середьовіччя, християнство, апологетика, патристика, схоластика, Божий акт творіння, Св. Августин, Фома Аквінський, універсалії як абстрактні поняття, номіналізм, реалізм, теорія подвійної істини, антропоцентризм Ренесанс, Піко делла Мірандола, коперніканська революція.

Keywords: India, China, Confucianism, Taoism, philosophical school, paradigm, Brahman, Atman, Karma, Vedanta, charvaka-lokata, esoteric, magic, psychology, humanity, naive dialectic, antiquity, Thales, Miletus, Plato, ideas, Aristotle, Democritus, the atomic theory, Hellenism, Middle Ages, Christianity, apologetics, patristic, scholasticism, God's act of creation, St. Augustine, Thomas Aquinas, universals as abstract concepts, nominalism, realism, theory of double truth, anthropocentrism, Renaissance, Pico della Mirandola, Copernican revolution.

ЛЕКЦІЯ 5. Тема 5. Філософія Нового часу – німецька класична філософія

Проблема методів пізнання у філософії Нового часу. Емпірично-індуктивна та раціоналістично-дедуктивна методологія наукового пізнання Ф.Бекона та Р. Декарта.

Проблема людини і суспільства у філософії Просвітництва.

Ключові слова: Новий час, емпіризм, раціоналізм, методи наукового пізнання, індукція, дедукція, Просвітництво, пантеїзм, деїзм, сцієнтизм, «річ у собі», категоричний імператив.

Keywords: modern philosophy, the modern era, modernity, Francis Bacon scientific method, empiricism, inductive reasoning, science, a sceptical and methodical approach, a classification of knowledge, Novum Organum, Rene Descartes, Scientific Revolution, «I think, therefore I am», Discourse on the Method, natural philosophy, rationalism, Method of doubt, matter and form, Spinoza, Leibniz, Locke, Berkeley, Hume, era of Enlightenment, pantheism, deism, scientism, forms of sensibility, epistemological limitation, the thing-in-itself, «Categorical Imperative», notion of moral autonomy, Immanuel Kant, Critique of Pure Reason., process of reasoning, Critique of Practical Reason, Metaphysics of Morals, Georg Hegel, absolute idealism.

ЛЕКЦІЯ 6. Тема 6. Сучасна світова філософія та українська філософія

Зародження та особливості сучасної неklasичної філософії. Позитивізм у філософії: сутність, еволюція, сучасний стан. Антропологічні течії: філософія фрейдизму, філософія життя, екзистенціалізм.

Становлення філософської думки в Україні (XI-XVII ст.): особливості, проблематика, постаті. Класичний етап розвитку української філософської думки: Григорій Сковорода і його концепції «трьох світів» і «філософії серця» (XVIII ст.). Розвиток філософії у XIX-XX століттях. Погляди П. Куліша, П.

Юркевича, І. Франка, В. Вернадського.

Ключові слова: філософія життя, фрейдизм, несвідоме, ерос, танатос, екзистенціалізм, Ніщо, «філософія серця», концепція «трьох світів», антеїзм, кордоцентризм, індивідуалізм.

Keywords: Philosophy of life, Freudianism (philosophy of Sigmund Freud), theory of the unconscious, Eros, Thanatos, sublimation, existentialism, the existence of the individual person, existence precedes essence, Heidegger, Sartre, Existentialism is a Humanism, The Roads to Freedom, Albert Camus, philosophy of the heart, concept of three worlds.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 СИСТЕМАТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

ЛЕКЦІЯ 7. Тема 7. Філософське уявлення про світ

Поняття «світ»: основні ознаки, історичний розвиток уявлень, сучасний погляд на принципи організації.

Рух як загальний спосіб існування світу. Форми руху. Субстанція. Матеріальна і духовна субстанції. Проблема першоначала світу.

Ключові слова: світ, природа, рух, субстанція, матеріальність, духовна субстанція, насамперед світ пізнання, антропний принцип.

Keywords: world, nature, movement, substance, materiality, spiritual substance, first of all the cognition world, anthropic principle.

ЛЕКЦІЯ 8. Тема 8. Буття, матерія – основні онтологічні категорії

Поняття «буття», системна організація та форми буття. Сучасний погляд на характер, форми буття. Суперечливість буття людини. Матерія, простір, час – ключові поняття для характеристики буття. Буття і небуття.

Ключові слова: буття, матерія, простір, час, небуття, рух.

Keywords: being, materia, space, time, non-existence, movement.

ЛЕКЦІЯ 9. Тема 9. Свідомість

Свідомість: поняття, виникнення, природа, наукові і релігійні уявлення про підґрунтя свідомості. Свідомість і мова, свідомість і праця. Структура, ознаки, функції свідомості. Суспільна свідомість: форми, функції, взаємозв'язок. Свідомість і внутрішній світ людини.

Ключові слова: свідомість, свідомість і мова, свідомість і праця, підсвідоме, над свідоме, несвідоме, індивідуальна свідомість, групова свідомість, суспільна свідомість, форма суспільної свідомості, внутрішній світ людини.

Keywords: consciousness, consciousness and language, consciousness and work, the inner world of man, subconscious, subconscious, public consciousness.

ЛЕКЦІЯ 10. Тема 10. Пізнання як предмет філософського аналізу

Предмет, категорії, принципи сучасної гносеології. Сутність та структура пізнання. Чуттєве і раціональне пізнання. Основні концепції істини. Критерії істини. Пізнання і практика. Гуманістичний зміст практики та її функції.

Ключові слова: пізнання, види пізнання, структура пізнавального відношення, чуттєве пізнання, раціональне пізнання, відчуття, сприймання, уявлення, поняття, судження, умовивід, пізнавальний образ, істина, практика.

Keywords: cognition, knowledge, sensual and rational knowledge, truth, practice as a criterion of truth.

ЛЕКЦІЯ 11. Тема 11. Наукове пізнання

Особливості наукового пізнання. Види наукових досліджень. Загальнонаукові теоретичні та емпіричні методи пізнання. Діалектика як загальнофілософський метод пізнання. Форми наукового пізнання: ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія. Науковий закон. Специфіка пізнання соціальної дійсності.

Ключові слова: наукове пізнання, раціональність, позараціональні чинники в науковому пізнанні, ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія, науковий закон, спеціальні наукові методи, загальнонаукові емпіричні методи, загальнонаукові теоретичні методи.

Keywords: sources of knowledge, sensual experience and rational thinking, subject and object of cognition, truth and deceit, concepts of truth, logic and methodology of scientific knowledge, scientific picture of the world, methodology of research programs, rational knowledge, scientific revolution.

ЛЕКЦІЯ 12. Тема 12. Філософський аналіз науки і техніки

Поняття науки, її структура та функції. Історичні етапи розвитку науки. Поняття техніки, її функції та роль в житті людини і суспільства. Наукова революція, промислова революція, науково-технічна революція. Концепції технологічного детермінізму і феномен технофобії.

Ключові слова: наука, історія науки, методологія науки, етика наукової діяльності, філософія техніки, моральні норми та етичні правила, свобода наукової творчості, феномен технофобії.

Keywords: science, history of science, methodology of science, ethics of scientific activity, philosophy of technology, moral norms and ethical rules, freedom of scientific creativity, the phenomenon of technophobia.

ЛЕКЦІЯ 13. Тема 13. Суспільство як предмет філософського аналізу

Поняття суспільства. Проблема його походження. Рушійні сили суспільного розвитку. Зміст сфер суспільного життя. Діяльність як спосіб існування соціального.

Ключові слова: суспільство, рушійні сили суспільного розвитку, сфери суспільного життя, соціальна діяльність.

Keywords: The concept of society. The problem of its origin. The driving forces of social development. The content of spheres of public life. Activity as a way of social existence.

ЛЕКЦІЯ 14. Тема 14. Культура і цивілізація

Сутність культури. Основні концепції культури. Структура та функції культури у суспільстві. Культура і особистість. Культура і суспільство.

Поняття цивілізації. Формаційний та цивілізаційний підходи до розуміння історичного процесу.

Ключові слова: культура, концепції культури, цивілізація, суспільно-економічна формація, історичний процес, історичний прогрес.

Keywords: The essence of culture. Basic concepts of culture. The structure and functions of culture in society. Culture and personality. Culture and Society. The notion of civilization. Formatting and civilizational approaches to the understanding of the historical process.

ЛЕКЦІЯ 15. Тема 15. Суспільство. Природа. Майбутнє

Суспільство і природа. Глобальні проблеми сучасності: сутність та шляхи їх вирішення. Вчення В.І. Вернадського про ноосферу як основа сучасного екоорієнтованого природокористування. Поняття соціального передбачення та прогнозування майбутнього.

Ключові слова: суспільство, природа, глобальні проблеми, вчення про ноосферу В.І. Вернадського, соціальне прогнозування і передбачення, сталий розвиток, екологоорієнтоване природокористування.

Keywords: Society and nature, global problems of the present: the essence and ways of their solution. V.Vernadsky about the noosphere, modern ecoregenerate nature management, the concept of social prediction and prediction of the future.

7.4 Перелік та план практичних занять

Практичні заняття з дисципліни проводять з використанням методичних рекомендацій та відповідної, визначеної до кожного заняття та окресленої на попередньому занятті викладачем рекомендованої навчальної і методичної літератури.

МОДУЛЬ 1. ФІЛОСОФІЯ ЯК СПЕЦИФІЧНИЙ ТИП ЗНАННЯ

ПЛАН ПЗ № 1. Тема 1. Сутність філософії та її роль у суспільстві

1. Коло філософських проблем. Предмет філософії.
2. Зародження філософії як світоглядної форми свідомості.
3. Структура та функції філософії.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Назвіть соціальні умови та духовні джерела формування філософії.
1. Поясніть чому філософія є світоглядним знанням.
2. В чому проблема визначення предмету філософії.
3. Які є специфічні риси філософського мислення?
4. Чому філософія є інтегральним видом знання?

ПЛАН ПЗ № 2. Тема 2. Проблема людини у філософії

1. Проблема походження та буття людини в світі.
2. Єдність біологічного і соціального в людині.
3. Свобода та необхідність в житті людини.
4. Сенс життя і духовність людини.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Дати визначення поняття людини.
1. Співставте поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особистість».

2. Які чкості людини вважаються біологічними, а які соціальними?
3. Що таке свобода? Як свобода співвідноситься із відповідальністю, справедливістю, необхідністю?
4. Чим визначається сенс життя?
5. Чи можна ототожнювати духовність людини з її культурністю, вихованістю, освіченістю?

ПЛАН ПЗ № 3. Тема 3. Світогляд як найвища форма самоусвідомлення людини

1. Поняття світогляду та його структура.
2. Типологія світогляду. Специфіка філософського світогляду.
3. Принципи формування світогляду. Його роль у житті людини.
4. Історичні типи світобачення.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування:

1. Дайте визначення світогляду. Зазначте його роль у житті людини.
2. Назвіть і охарактеризуйте основні складові світогляду як інтелектуальної форми людського самоусвідомлення.
3. Як можна класифікувати світогляд за носієм і за рівнем світобачення та усвідомлення?
4. Яка специфіка філософського вирішення світоглядних питань?
5. Чи може бути світогляд науковим?
6. В чому полягає специфіка релігійного світогляду?
7. Чи існують в сучасному світі носії міфологічного світогляду?
8. Охарактеризуйте найважливіші особливості міфологічного, релігійного та буденного світогляду, та їх відмінність від філософського.
 1. Які можна назвати особливості формування світогляду сучасної молоді людини?

МОДУЛЬ 2. Історія філософської думки

ПЛАН ПЗ № 4. Тема 4. Розвиток філософії від античності до Середньовіччя

1. Антична філософія: характер, етапи розвитку, проблематика.
2. Середньовічна філософія.
3. Філософія Відродження.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Зміни у світогляді європейської людини під час переходу від Античності до Середньовіччя.
2. Вихідні ідеї середньовічної патристики.
3. Місце філософії і теології у духовному житті суспільства.
4. Схоластика і містика як провідні напрями середньовічної філософії.

ПЛАН ПЗ № 5. Тема 5 Філософія Нового часу – німецька класична філософія

1. Проблема людини і суспільства у філософії Просвітництва.
2. Німецька класична філософія: система – розум - діяльність

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Доведи вплив наукової революції XVII-XVIII ст. На подальший розвиток філософії.
2. Розкрийте риси, емпіризму та раціоналізму.
3. Визначите та обґрунтуйте сутність діалектики Гегеля.
4. Визначите найважливіші моменти французької філософії XVII ст.
5. Назвіть вихідні принципи етики І.Канта. Розкрийте гуманістичний потенціал категоричного імперативу.
6. Чому Вальтер стверджував, що якби Бога не було, то його треба було вигадати?
7. Доведіть, що філософія Гегеля дійсно має системний, узагальнюючий характер. Визначите протиріччя між діалектичним методом і ідеалістичною системою Гегеля.

ПЛАН ПЗ № 6. Тема 6. Сучасна світова та українська філософська думка

1. Особливості та головні напрями сучасної некласичної філософії.
2. Філософія позитивізму.
3. Антропологічні напрями у новітній філософії.
4. Філософія прагматизму.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

- A. Зміна парадигми філософського мислення у XIX – на поч. XX ст.
- B. Ідеї створення «наукової філософії» в європейській філософії XIX ст.
- C. Основні ідеї «філософії життя».
- D. Загальні особливості духовних процесів та розвитку філософії у XX ст.
- E. Сцієнтистські напрями в зарубіжній філософії XX ст.: «логічний позитивізм» (неопозитивізм), «аналітична філософія», «лінгвістична філософія», постпозитивізм, критичний раціоналізм.

МОДУЛЬ 3. Систематична філософія

ПЛАН ПЗ № 7. Тема 7. Філософське уявлення про світ

1. Світ. Картина світу як світоглядне уявлення. Типи картин світу.
2. Буття. Сучасний погляд на характер та форми буття.
3. Проблема першоначала світу.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Хто з античних філософів уперше зробив «буття як таке» предметом осмислення? Яких висновків він дійшов?
2. Кому з давньогрецьких філософів належить думка, що сутність буття полягає у вічному становленні?
3. Згадайте визначення буття у німецькій класичній філософії.
4. Яке співвідношення між поняттями «буття», «субстанція», «матерія»?
5. Чому діяльність постає основою буття людини?
6. Як співвідносяться поняття «рух» і «розвиток»?

7. Яка з концепцій світобудови – матеріалістична чи ідеалістична – особисто для вас є близькою? Обґрунтуйте відповідь
8. У чому проявляється значення проблеми буття для філософії?

ПЛАН ПЗ № 8. Тема 8. Буття, матерія – основні онтологічні категорії

План

1. Матерія, простір, час — ключові поняття для характеристики буття. Концепції простору та часу.

2. Рух як спосіб існування світу. Сучасні уявлення про форми руху.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. У чому полягає єдність перервності та неперервності простору і часу? Наведіть приклади.

2. Назвіть філософські та фізичні властивості простору та часу. Покажіть їх спільні риси та відмінності. Чому простір має зворотний характер, а час – незворотний?

3. Чому «світ» - це завжди цілий?

4. Які є форми (сфери) буття та в чому полягають їх особливості?

5. Проаналізуйте зміст категорій (субстанція, простір, час, причинність тощо) як структури буття.

ПЛАН ПЗ № 9. Тема 9. Свідомість

1. Проблема походження та природа свідомості у філософії.

2. Структура свідомості, її властивості та функції.

3. Свідомість і внутрішній світ людини.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Назвати ключові концепції походження свідомості в історії філософії.

1. Дати визначення поняття «свідомість» і порівняти його з поняттям «світогляд».

2. Які структурні елементи виділяють у свідомості?

3. Охарактеризувати функції свідомості та вказати її властивості.

4. Які складові входять до внутрішнього світу людини?

ПЛАН ПЗ № 10. Тема 10. Пізнання як предмет філософського аналізу

1. Поняття, структура пізнання.

2. Єдність чуттєвого і раціонального в пізнанні.

3. Проблема істини. Роль практики у пізнанні.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Як Ви уявляєте собі процес пізнання?

2. Які види пізнання ви знаєте? Стисло охарактеризуйте кожен з них.

3. Яка структура пізнавального процесу?

4. Яке питання в гносеології постає як центральне?

5. Наведіть приклади діалектичного, метафізичного, догматичного, софістичного та еклектичного методів мислення.

6. Наведіть з власного досвіду приклади взаємного впливу наукового, мистецького та життєво-практичного пізнання в процесі формування пізнавальних образів дійсності. Обґрунтуйте свою думку.
7. Чи завжди збігаються істина і життєва правда? Поясніть та обґрунтуйте свою відповідь.

ПЛАН ПЗ № 11. Тема 11. Наукове пізнання.

1. Види наукових досліджень.
 2. Загальнонаукові теоретичні та емпіричні методи пізнання.
 3. Форми наукового пізнання: ідея, проблема, гіпотеза, концепція, теорія. Науковий закон.
 4. Специфіка пізнання соціальної дійсності
- Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Розкрийте зміст загальнонаукових методів пізнання (аналіз, синтез, індукція, дедукція, аналогія, моделювання).
2. Охарактеризуйте основні форми наукового пізнання.
3. Хто має рацію у розв'язанні проблеми істинного знання – прибічники сенсуалізму, раціоналізму чи інтуїтивізму? Ваші аргументи.
4. Охарактеризуйте основні принципи та закони діалектики. Запропонуйте приклади із життєвої практики.
5. Які прикметні ознаки наукового пізнання?
6. Які види наукового пізнання ви знаєте?
7. Назвати рівні наукового пізнання.
8. Що належить до форм наукового пізнання?
9. В чому полягає відмінність між загальнонауковими та спеціальними методами у науковому пізнанні?
10. Чим зумовлена специфіка пізнання соціальної дійсності?
11. Чим збагачує наукове пізнання історичний підхід у дослідженні?
12. Назвіть і поясніть принципи системного підходу.

ПЛАН ПЗ № 12. Тема 12. Філософський аналіз науки і техніки

1. Поняття науки, її структура та функції.
2. Історичні етапи та сучасні концепції розвитку науки.
3. Філософські основи та етика науки
4. Поняття техніки та її функції.
5. Концепції науково-технічної революції, технократії, технологічного детермінізму, технофобії.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Дати визначення науки та розкрити її складові?
2. Чому наука є особливим типом виробництва знання?
3. Які соціальні функції покладені на науку?
4. Які історичні віхи в розвитку світової науки ви знаєте?
5. Які етичні засади вченого на цей час є загальновизнаними?
6. Коли зародилась філософія техніки і відокремилась як самостійна галузь

філософського знання? Порівняйте позитивні та негативні наслідки науково-технологічного панування в житті сучасної людини.

ПЛАН ПЗ № 13. Тема 13. Суспільство як предмет філософського аналізу

1. Поняття суспільства. Проблема його походження.
2. Рушійні сили суспільного розвитку.
3. Зміст сфер суспільного життя.
4. Діяльність як спосіб існування соціального.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. У чому полягає специфіка законів розвитку суспільства порівняно з законами розвитку природи.
2. Суспільство – частина природи. Закони загального діють на його складові частини. Чому законів природи недостатньо для функціонування та розвитку суспільства.
3. Назвіть основні сфери суспільства. Покажіть їх взаємозв'язок та взаємообумовленість.
4. Дайте характеристику основних концепцій історії, розкрийте їх світоглядне та методологічне значення для суспільствознавства.
5. Охарактеризуйте сучасні підходи до розуміння суспільства.
6. Що відрізняє суспільство як систему від інших систем?
7. Доведіть, що суспільство – це система, що самоорганізується та саморозвивається.

ПЛАН ПЗ № 14. Тема 14. Культура і цивілізація

1. Сутність та основні концепції культури.
 2. Структура та функції культури у суспільстві.
 3. Цивілізація: історія поняття. Цивілізація як спосіб буття культури.
 4. Формаційний та цивілізаційний підходи до розуміння історичного процесу.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Що в перекладі означає поняття «культура»?
2. Ким і коли це поняття було запроваджено стосовно людини та її якостей?
3. В чому полягає суть богословської концепції культури?
4. Які головні ідеї характеризують класичну концепцію культури?
5. Чому в сучасному матеріалізмі є популярною діяльнісна концепція культури?
6. Чи може існувати окремо матеріальна і окремо духовна культура в суспільстві?
7. Як співвідносяться поняття «культура» і «цивілізація»?
8. В чому для сучасної людини може бути привабливим життя в умовах традиційного і сучасного типу суспільства?
9. Яке коло проблем виникає в суспільстві і житті людини, коли необхідно робити цивілізаційний вибір?

ПЛАН ПЗ № 15. Тема 15. Суспільство. Природа. Майбутнє

1.Суспільство і природа.

2.Вчення В.І. Вернадського про ноосферу як основа сучасного екоорієнтованого природокористування.

3.Глобальні проблеми сучасності: сутність та шляхи їх вирішення.

4.Поняття соціального передбачення та прогнозування майбутнього.

Усне опитування (2-4 бал.)

Питання для опитування

1. Охарактеризувати відносини в системі «суспільство – природа».

2. В чому полягає сутність глобальних проблем сучасності ?

3. Які глобальні проблеми, на ваш погляд, найбільшою мірою загрожують мабутньому людства?

4. Що нового для розуміння оптимальних принципів природокористування внесло вчення В.І. Вернадського про ноосферу ?

5. Які шляхи розв'язання екологічної проблеми в світі є найбільш актуальними в наш час?

6. Які види соціального передбачення ви знаєте?

7. За допомогою яких методів забезпечується прогнозування майбутнього ?

8. В чому полягає відмінність між науковим прогнозуванням і передбаченням у позараціональних і ірраціональних духовних і соціальних практиках?

7.5 Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання, та індивідуальної роботи

Теми, які виносяться для обов'язкового самостійного опрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. Самостійна робота в обсязі 2 годин складається з вивчення матеріалу за допомогою конспектів лекцій, підручників, допоміжної літератури, а також підготовки до практичних занять і виконання окреслених у методичних рекомендаціях завдань.

Змістовий модуль	№ з/п	Тема	Кількість годин	Форма контролю	Кількість балів	
					min	max
1	1	Сутність філософії та її роль у суспільстві.	2	опитування, тестування, перевірка індивідуального завдання, робота у MOODLE	3	8
	2	Проблема людини у філософії.	2	-//-		
	3	Світогляд як найвища форма самоусвідомлення людини	2	-//-		
2	1	Розвиток філософії від античності до Середньовіччя	2	-//-	4	8
	2	Філософія Нового часу – німецька класична філософія	2	-//-		
	3	Сучасна світова та українська філософська	2	-//-		

		думка				
3	1	Філософське розуміння світу.	2	-//-	7	12
	2	Буття як філософська проблема	2	-//-		
	3	Свідомість	2	-//-		
	4	Пізнання як предмет філософського аналізу.	2	-//-		
	5	Наукове пізнання.	2	-//-		
	6	Філософський аналіз науки і техніки	2	-//-		
	7	Суспільство як предмет філософського аналізу.	2	-//-		
	8	Культура і цивілізація.	2	-//-		
	9	Суспільство. Природа. Майбутнє.	2	-//-		
		Разом	30	x	14	28

7.6. Перелік тем наукової роботи (есе) здобувачів вищої освіти з дисципліни «Філософія» у межах роботи наукового гуртка кафедри:

1. Якою має бути мета людини, людства?
2. Що корисніше для життя людини – розум чи мудрість?
3. Чому люди прагнуть до досконалості, хоча вона є недосяжною?
4. Чи була б людина щасливою, якби в її житті не було страждань?
5. Що таке свобода? Чи може бути по справжньому свободною кожна людина?
6. Людина у Всесвіті: випадковість чи закономірність буття?
7. Чи може бути мораль без Бога?
8. Який найкращий шлях для пошуку правди: наука, релігія, мистецтво, філософія або щось ще?
9. Математика - це те, що створили люди, або те, що вони виявили?

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти складається з двох видів: для тих здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені лекційні і практичні заняття, та для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів у результаті кращого засвоєння дисципліни завдяки виконанню індивідуальних завдань та участі у заходах неформальної освіти.

Для здобувачів вищої освіти, які відпрацьовують пропущені практичні заняття	Оцінка в балах	Для здобувачів вищої освіти, які мають на меті отримати більшу кількість балів	Оцінка в балах
Висвітлення питання до плану семінарського заняття	1	Створення презентаційних матеріалів, зокрема англійською мовою	3(8)

Відповідь на запитання до теми семінарського заняття	1	Формування інформації щодо тем дисципліни з різних джерел	5
Вирішити тестові завдання з теми лекції у MOODLE	1	Вирішення додаткового індивідуального завдання підвищеної складності	7
Виконання словникового диктанту з теми заняття	1	Складання власного плану семінарського заняття з даної теми	5
Переклад 5 понять з теми англійською мовою	1	Переклад 5-10 словосполучень англійською мовою	3
Виконання індивідуального завдання	1	Виконання творчого завдання	5
Участь у заходах неформальної освіти (тренінги, круглі столи, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах	Участь у заходах неформальної освіти (тренінги, круглі столи, вебінари, курси тощо)	Зарахування відповідної теми з дисципліни та її оцінка в балах

7.6. Питання для поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти

а) для поточного контролю

Змістовий модуль 1. Філософія як специфічний тип знання

1. Що таке світогляд?
2. Назвіть історичні типи світогляду.
3. Назвіть галузі філософського знання.
4. Що таке креаціонізм?
5. В чому полягають основні функції філософії?
6. Яка роль праці і мови у становленні людини?
7. Яка відмінність у поняттях “людина”, “індивід”, “індивідуальність”, “особистість”?
8. Що таке монізм?
9. Що таке матеріалізм?
10. Що таке ідеалізм?
11. Чому філософія є теоретичною основою світогляду?
12. Назвіть принципи формування світогляду.
13. Які історичні типи світогляду ви знаєте?
14. В чому полягає проблематичність людського буття?
15. Яке співвідношення понять «людина – індивід – індивідуальність – особистість»?
16. Що є біологічного, соціального та духовного в людині?

Змістовий модуль 2. Історія філософської думки

1. Які філософські школи стародавньої Індії ви знаєте?

2. В чому полягає зміст філософсько-етичної концепції Конфуція?
3. Які етапи розвитку античної філософії ви знаєте?
4. В чому полягає онтологізм давньогрецької філософії?
5. Охарактеризуйте антропологічні ідеї давньогрецької філософії.
6. Охарактеризуйте світ ідей в філософії Платона.
7. Які філософські школи періоду еллінізму ви знаєте?
8. Які передумови формування та загальні риси середньовічної філософії?
9. Дайте характеристику апологетики.
10. Що таке патристика?
11. Розкрийте особливості схоластики як стилю філософствування
12. В чому полягає філософський зміст полеміки навколо універсаліїв?
13. Дайте характеристику гуманізму філософії Відродження.
14. Охарактеризуйте методологічні позиції Ф. Бекона та Р. Декарта.
15. Назвіть видатних представників філософії Нового часу.
16. Хто вважається засновником німецької класичної філософії?
17. Проаналізуйте систему та метод філософії Г.Гегеля.
18. Охарактеризуйте філософські погляди Л.Фейєрбаха.
19. Чим покликана займатись філософія позитивізму з погляду О.Конта?
20. Що є головним у поясненні соціальних, культурних, моральних явищ у психоаналітичній філософії?
21. Охарактеризуйте концепцію “трьох світів” Г.Сковороди.
22. Окресліть зміст та оцініть «філософію серця» П.Юркевича.
23. Проаналізуйте зміст поняття «ноосфера» і значення його для сучасного екологічного мислення.

Змістовий модуль 3. Систематична філософія

1. Охарактеризуйте поняття “світ”.
2. Античний погляд на Всесвіт і людину в ньому.
3. Чи є світ людиномірним?
4. Порівняйте релігійну, наукову та філософську картини світу.
5. Проаналізуйте концепцію буття в історії філософії.
6. Охарактеризуйте структуру та назвіть основні форми буття.
7. Яке співвідношення між поняттями «буття», «субстанція», «матерія»?
8. Наведіть класифікацію форм руху.
9. У чому різниця між матеріалізмом та ідеалізмом щодо інтерпретації світу?
10. Назвіть біологічні та соціальні передумови свідомості.
11. Опишіть структуру та функції свідомості.
12. Які форми суспільної свідомості ви знаєте і в чому полягає взаємозв'язок між ними?
13. Яке співвідношення між поняттями «свідоме», «підсвідоме», «несвідоме», «самосвідомість», «духовний світ»?
14. Що таке пізнання?
15. Яка структура пізнавального відношення?
16. Які форми чуттєвого пізнання ви знаєте?
17. Чим відрізняється раціональне пізнання від чуттєвого?

18. Що таке істина?
19. Чому практика виступає критерієм істини?
20. У чому полягає специфіка наукового пізнання?
21. Які методи емпіричного пізнання ви знаєте?
22. Які методи логічного мислення вам відомі?
23. Назвіть і охарактеризуйте форми наукового пізнання?
24. Кого із сучасних методологів науки ви знаєте?
25. Охарактеризуйте структуру і функції науки.
26. Що таке суспільство?
27. Які концепції виникнення суспільства ви знаєте?
28. Дайте визначення поняттю та охарактеризуйте структуру суспільного виробництва.
29. Розкрийте суть закону Томаса Мальтуса про народонаселення.
30. Хто і коли запровадив поняття “суспільно-економічна формація”?
31. Що таке культура?
32. Що таке цивілізація?
33. Охарактеризуйте поняття «соціальна структура суспільства».
34. Що входить до складу політичної системи суспільства?
35. Якими чинниками обумовлена актуальність проблеми прогнозування у сучасних умовах?
36. Назвіть і охарактеризуйте найбільш злободенні глобальні проблеми людства.
37. За допомогою яких методів забезпечується соціальне передбачення і прогнозування майбутнього?
38. Чому перехід від техногенної до антропогенної цивілізації є нагальною потребою сучасності?

б) питання для підсумкового контролю

1. Світогляд, його структура.
2. Історичні типи світогляду: міфологія, релігія, філософія.
3. Особливості філософського знання. Матеріалізм. Ідеалізм.
4. Структура та функції філософії.
5. Філософія і наука.
6. Філософія в системі культури та її роль у житті людини, суспільства.
7. Зародження філософії. Проблема першоначала у філософії.
8. Основні течії та загальні риси старогрецької філософії.
9. Конфуціанство та даосизм – провідні течії старокитайської філософії.
10. Натурфілософія (мілетська школа, вчення Демокріта).
11. Класичний період давньогрецької філософії.
12. Філософія Епікура та Лукреція Кара. Неоплатонізм.
13. Виникнення та особливості середньовічної філософії.
14. Патристика. Погляди Августина Блаженного.
15. Схоластика. Реалізм і номіналізм. Погляди Фоми Аквінського.
16. Філософія Відродження.
17. Проблема методів пізнання у філософії Нового часу.
18. Людина і суспільство в суспільно-філософській думці Просвітництва.

19. Німецька класична філософія. Погляди І. Канта.
20. Г.Ф.Гегель, його філософська система і метод.
21. Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха.
22. Буття. Субстанція.
23. Основні положення та ідеї марксистської філософії.
24. Становище філософської думки в Україні у ХІ-ХУІІст.
25. Філософія Г.С.Сковороди.
26. Розвиток української філософії у ХІХ-ХХст.
27. Зародження та загальна характеристика неокласичної філософії ХІХ-ХХст.
28. Філософія позитивізму: сутність, еволюція, напрямки.
29. «Філософія життя» (Ф.Ніцше, З.Фрейд, А.Бергсон).
30. Екзистенціалізм – провідна антропологічна течія сучасної філософії.
31. Поняття «світ»: історичний розвиток уявлень, сучасний погляд.
32. Матерія, спосіб та форми її існування.
33. Природа та генезис свідомості. Роль соціальності у виникненні свідомості.
34. Структура свідомості, її основні рівні.
35. Форми суспільної свідомості. Роль соціальності у виникненні свідомості.
36. Характерні риси наукового пізнання.
37. Принципи, закони та категорії діалектики.
38. Альтернативи діалектики.
39. Предмет, основні категорії та принципи сучасної гносеології.
40. Єдність чуттєвого та раціонального в пізнанні.
41. Проблема істини (об'єктивна і суб'єктивна, абсолютна і відносна, наукова і філософська).
42. Суспільство як процес і результат життєдіяльності людини.
43. Суспільне виробництво і його структура.
44. Зміст сфер суспільного життя.
45. Антропосоціогенез. Єдність природного і соціального в людині.
46. Людина, індивід, індивідуальність, особистість. Структура особистості.
47. Духовність і проблема сенсу життя.
48. Філософські концепції культури.
49. Соціальна структура та політична система суспільства
50. Цивілізація: поняття, конкуренції розвитку, плюралізм цивілізації.
51. Суспільство і природа. Вчення В.І.Вернадського про ноосферу.
52. Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення.
53. Наука, її структура та функції.
54. Форми та методи наукового пізнання.
55. Особливості пізнання соціальної дійсності.
56. Історичний процес як предмет філософського осмислення. Суспільний прогрес: сутність, критерії.
57. Цінності та їх роль в житті суспільства, людини.
58. Філософський аналіз техніки та технології.
59. Соціальні передбачення і прогнозування майбутнього.
60. Проблема людини в історії філософії.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

За всі види робіт упродовж семестру (виконання практичних вправ, тестування, опитування, контрольні роботи, обов'язкова самостійна та індивідуальна робота, результати неформальної освіти тощо) здобувач вищої освіти може отримати від 0 до 100 балів.

Оцінювання знань здобувача під час практичних занять відбувається за такими критеріями: повнота і правильність відповіді під час усного опитування, виконання контрольної та самостійної роботи. Під час оцінювання індивідуальної роботи здобувача враховується її вид, актуальність, правильність виконання. Під час оцінювання робіт, які винесено на обов'язкове самостійне виконання, враховується своєчасність та правильність виконання завдань з дисципліни та розуміння змісту завдання і його вирішення. Під час оцінювання результатів неформальної освіти здобувача враховується відповідність напряму та змісту тематики дисципліни, актуальність, документальне підтвердження участі у заході.

Зміст лекційного матеріалу, словник основних термінів, індивідуальні завдання, творчі завдання, тестові завдання, критерії та форми оцінювання, напрями наукової роботи розміщено на сторінці дисципліни у Moodle Графіки консультацій, проведення індивідуальних занять розміщено на сторінці кафедри <https://www.mnau.edu.ua/faculty-off/kaf-econom-teor/>. Основними deadline залежно від виду роботи є: наступне практичне заняття, підсумковий контрольний захід зі змістового модулю, атестація, день складання екзамену.

За будь-якої форми освіти перелік, зміст та оцінка роботи і знань здобувача є ідентичною.

№ зміст ово го моду ля	Форма контролю	Кількість заходів	Оцінка		Сума	
			min	max	min	max
1.	Аудиторна робота:					
	- усне опитування	5	1	2	5	10
	- контрольна робота	2	1,5	2	3	4
	Самостійна робота:					
	- підготовка доповіді	1	1	2	1	2
	- тестування	1	1	2	1	2
	Разом	9	4	8	10	18
2.	Аудиторна робота:					
	- контрольна робота	2	1,5	2	3	4
	- усне опитування	4	1	2	4	8
	- тестування	1	1	2	1	2

	Самостійна робота: Обов'язкова - підготовка доповіді - тестування	1 1 9	1,5 1,5 5	2 2 5	1,5 1,5 11	2 2 18
	Разом					
3.	Аудиторна робота: - контрольна робота - усне опитування Самостійна робота: Обов'язкова - підготовка доповіді - тестування MOODLE	2 5 1 1 9	1 2 2 2 10	1,5 3 3 3 24	1 10 2 2 15	3 15 3 3 24
	Разом					
	Підготовка тез на конференцію, участь в олімпіаді				12	20
	Виконання індивідуального завдання				12	20
	За семестр				60	100
	Залік				1-40	x
	Разом				61-100	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти, та шкала оцінювання – залік

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	(зараховано)
82 – 89	B	(зараховано)
75 – 81	C	(зараховано)
64 – 74	D	(зараховано)
60 – 63	E	(зараховано)
35 – 59	FX	(не зараховано) з можливістю повторного складання
0 – 34	F	(не зараховано) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

На практичних заняттях використовується перегляд та обговорення освітніх, наукових та фахових відеороликів або дебатів з відповідної тематики. Для поточного контролю використовуються елементи системи дистанційного навчання, зокрема з використанням системи MOODLE.

Заняття проходять в аудиторіях Головного навчального корпусу МНАУ відповідно до розкладу.

Аудиторії кафедри українознавства і суспільних наук № 223 (50,3 кв. м).

Головний навчальний корпус, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Устаткування: Телевізор "LG", ноутбук HP Pavilion g 6 – 1327

Учнівські столи – 15 шт. Стільці – 15 шт. Стіл викладача – 2 шт. Стілець викладача – 2шт. Дошка для крейди темно-зеленого кольору – 1 шт.

Інформаційне забезпечення: Навчальні фільми Презентації у режимі PowerPoint Інформаційні матеріали (програмні документи, брошури, дидактичні матеріали; довідникова та нормативна література; інструкції з техніки безпеки та безпеки життєдіяльності).

10. ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНИХ АКТІВ

10.1 Базова література

1. Губерський Л. В. Філософія: історія, суспільство, освіта : підруч. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2020. 575 с.

2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: підручник. Київ: Вид-во «Право», 2023. 424 с.

3. Подольська Є. А. Філософія : підруч. Київ : Фірма «Інкос» ; Центр навчальної літератури, 2020, 704 с.

4. Філософія : підруч. Ужгород : Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

5. Шарін О. В. Philosophy: course of lecture for students of all specialties = Філософія : лекційний курс для студентів всіх спеціальностей. Миколаїв : МНАУ, 2020. 40 с.

6. Філософія: курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Харчові технології» спеціальності 181 «Харчові технології», денної та заочної форми навчання / уклад. Мірошкіна Н.В., Суріна Г.Ю. Миколаїв : МНАУ, 2024. 94 с.

7. Філософія: плани семінарських занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю, творчі завдання, вправи, тести для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Харчові технології» спеціальності 181 «Харчові технології» денної та заочної форми здобуття вищої освіти / уклад. Мірошкіна Н.В., Суріна Г.Ю. Миколаїв : МНАУ, 2024. 38 с.

8. Філософія, логіка та релігієзнавство: курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Геодезія і

землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія і землеустрій», денної та заочної форми навчання / уклад. Суріна Г.Ю., Мірошкіна Н.В. Миколаїв : МНАУ, 2024. 180 с.

9. Філософія (етика, естетика, логіка): курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського рівня вищої освіти ОПП «Агрономія» спеціальності 201 «Агрономія», денної та заочної форми навчання / уклад. Суріна Г.Ю., Мірошкіна Н.В. Миколаїв : МНАУ, 2024. 115 с.

10. Філософія, логіка та релігієзнавство: плани практичних занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю, творчі завдання, вправи, тести для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Геодезія і землеустрій» спеціальності 193 «Геодезія і землеустрій», денної та заочної форми навчання / уклад. Суріна Г.Ю., Мірошкіна Н.В. Миколаїв : МНАУ, 2024. 38 с.

11. Філософія: курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Комп'ютерні науки» спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» денної та заочної форм здобуття вищої освіти / уклад. Суріна Г.Ю., Мірошкіна Н.В. Миколаїв : МНАУ, 2025. 97 с.

12. Філософія: курс лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Психологія» спеціальності С4 «Психологія» денної та заочної форм здобуття вищої освіти / уклад. Мірошкіна Н.В., Суріна Г.Ю. Миколаїв : МНАУ, 2025. 97 с.

13. Філософія: плани практичних занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю, творчі завдання, вправи, тести для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Комп'ютерні науки» спеціальності 122 «Комп'ютерні науки» денної та заочної форм здобуття вищої освіти / уклад. Суріна Г.Ю., Мірошкіна Н.В. Миколаїв : МНАУ, 2025. 39 с.

14. Філософія: плани практичних занять, ключові поняття, питання для контролю і самоконтролю, творчі завдання, вправи, тести для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОПП «Психологія» спеціальності С4 «Психологія» денної та заочної форм здобуття вищої освіти / уклад. Мірошкіна Н.В., Суріна Г.Ю. Миколаїв : МНАУ, 2025. 39 с.

15. Філософія: плани семінарських занять, ключові поняття, питання для контролю та самоконтролю знань, завдання для самостійної роботи здобувачів вищої школи усіх спеціальностей МНАУ / уклад. В. О. Ханстантинов. Миколаїв : МНАУ, 2020. 52 с.

16. Воронкова В. Г., Нікітенко В. О. Філософія цифрової людини і цифрового суспільства: теорія і практика : моногр. Запоріжжя : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 460 с.

10.2 Допоміжна література

1. Добронравова І. С. Практична філософія науки : зб. наук. праць. Суми : Університетська книга, 2020. 351 с.

2. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 416 с.

3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підруч. 3-є вид., перероб. Харків : Право, 2020. 432 с.
4. Ільїн В. В., Кулагін Ю. І. Філософія : підруч. Київ : Альтерпрес, 2020. 328 с.
5. Козьмук Я., Задубрівська О. Філософія. Чернівці : Рута, 2021, 139 с.
6. Кремень, В. Г. Філософія Григорія Сковороди в контексті людиноцентризму. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. №4. С. 1-8.
7. Надольний І.Ф. Філософія : посіб. Київ : Вікар. 2021, 412 с.
8. Лозовий В., Требін М., Горлач М. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство : підруч. Київ : Центр навчальної літератури. 2020. 128 с.
9. Хамітов Н.В. Історія філософії. Проблема людини та її межа. 6-е вид., перероб. та допов. Київ : КНТ, 2020. 393 с.

10.3. Інформаційні ресурси

1. Борінштейн Е.Р. Філософія: підручник. - Одеса: Університет Ушинського, 2021. – 350 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/11333/1/Philosophy%202021.pdf>
2. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 403 с. URL: https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7969/%D0%A4%D0%86%D0%9B%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%A4%D0%86%D0%AF_%D0%9B%D0%98%D0%A2%D0%92%D0%98%D0%9D%D0%A7%D0%A3%D0%9A_2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. – 3-тє вид., переробл. – Харків : Право, 2020. – 432 с. URL: https://pravo-izdat.com.ua/image/data/Files/840/3_Filosofija_pidruchnik_3_2020_vnutri.pdf
4. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябініної, Л. І. Юрченко. – Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. – с. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/12924/3/%D0%A4%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%8F%20%281%29.pdf>

Робочу програму розроблено:
канд. філос. наук, ст. викладач
кафедри українознавства і суспільних
наук

Ганна СУРІНА